

ΧΡΥΣΑΛΛΙΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ, ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΑ, ΠΟΙΚΙΛΑ.

ΤΟΜΟΣ Β'.

15 ΜΑΡΤΙΟΥ, 1864.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 29.

ΕΙΔΗΣΙΣ.

Τηρούντες την υπόσχεσίν μας και θέλοντες να καταστήσωμεν την Χρυσάλλίδα προσιτήν τοῖς πᾶσιν ἐλαττοῦμεν τὴν ἐτησίαν συνδρομὴν τοῦ τρέχοντος ἔτους ἀπὸ δραχ. 20 εἰς μόνον 16 διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ Ἑπτάνησον, ἀναλόγως δὲ καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν κατὰ τὸ ἐν τῇ τελευταίᾳ σελίδι τοῦ ἐξωφύλλου τιμολόγιον.

Ἡ Διεύθυνσις τῆς Χρυσάλλιδος.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ

ΚΑΙ ΗΘΗ ΤΩΝ ΑΦΡΙΚΑΝΩΝ

ΥΠΟ

BENIAMIN ΓΑΣΤΙΝΟΥ.

I.

Ἀραβες.

ΟΙ ΑΡΑΒΕΣ διαιτῶνται ἔτι καὶ νῦν, ὡς καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἀβραάμ, τηρούντες τὴν αὐτὴν πατριαρχικὴν ἀπλότητα, τὴν αὐτὴν φιλευθερίαν καὶ τὴν αὐτὴν περιφρόνησιν τοῦ πολιτισμοῦ. Μόνον δὲ τοῦ προφήτου τοῦ τὴν διδασκαλίαν γινώσκει ὁ ἄραψ· αὐτὴ εἶναι πᾶσα ἡ ἐπι-

στήμη τοῦ, καὶ οὐδεμίαν ἄλλην ἐπιθυμεῖ. Ὅθεν τὸ Κοράνιον εἶναι τὸ Ἄλφα καὶ τὸ Ὡμέγα, ἡ ἐγκυκλοπαιδεία τοῦ ἄραβος.

Τὰ παιδιὰ διδάσκονται τὴν ἀνάγνωσιν εἰς τὸ Κοράνιον, οἱ νέοι ἀποστηθίζουν τὰ ἐδάφια αὐτοῦ, αἱ δὲ γυναῖκες φέρουσιν αὐτὰ ἐγκόλπια ἐνδον φυλακτηρίων· καὶ ἐν βραχυλογίᾳ, ἄνευ τοῦ Κορανίου τοῦ πολιτικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ τούτου κώδικος τοῦ Μουσουλμάνου, οὐδὲν ὑπάρχει, οὐδὲν γίνεται.

Ἀκολουθεῖ δὲ ὁ ἄραψ κατὰ γράμμα τὸ παράδειγμα τοῦ προφήτου τοῦ Μαάμεθ. Καὶ εἶναι μὲν φιλέμπορος καὶ ποιμὴν, ἀλλ' ἀποστρέφεται τὴν χειρωνακίαν καὶ δυσκόλως ὑποτάσσεται αὐτῇ. Αἱ δὲ γυναῖκες εἰσὶν αἱ ἐργάτιδες τῶν φυλῶν, μυλωθρίδες, ἀρτοποιοὶ, μαγειρίτσαι, πλύντριαι, βάρπτριαι κτλ. τέλος εἰσὶ τὸ πᾶν εἰς τοὺς συζύγους καὶ κυρίους αὐτῶν, οἵτινες ὡς ἡμίθεοι τὰ ἐπίπονα τῶν ἔργων περὶφρονούντες κατατρίβουσι τὸν χρόνον αὐτῶν εἰς ἵπποδρόμια, ἢ ἀπολαύοντες ὑπὸ τὸν ἥλιον αἰωνίου ἀπραξίας, καὶ μόλις καταδέχονται νὰ ἐνασχοληθῶσιν εἰς τὰς ἐξω ὑποθέσεις τῶν καὶ τὰς ἐν τῇ ἀγορᾷ συναλλαγᾷ.

Φύσει δ' ἀποστρέφεται ὁ ἄραψ τὸν τιμῶντα τὴν ἐργασίαν πολιτισμὸν, τὰ ἥθη, πάντα τὰ ἔθιμα καὶ τὴν ἐνδυμασίαν ἡμῶν. Ἐορτάζοντες οἱ τῆς ἐρήμου ἄραβες τὰς ἀποκρέω αὐτῶν, ἐνδύουσι μαῦρόν τινα μὲ τὰ ἐνδύματά μας καὶ περιάγουσιν

αὐτὸν παίζοντες τὰ τερμπούκα (α) διὰ τῆς πόλεως ἐν μέσῳ τοῦ ἀσθέστου γέλωτος τοῦ πλήθους. Καὶ ἡ σκηνὴ δὲ ἀρμόζει εἰς τὸν νομαδικὸν καὶ θρησκευτικὸν βίον τοῦ ἄραβος, ὅστις δὲν τολμᾷ νὰ ἐπικαλῇται τὸν Ἀλλάχ ἐγκεκλεισμένος ἐν ταῖς κατοικίαις ἡμῶν, καθόσον ἐν τῇ σκηνίτιδι καλύβῃ ἐπαναπαύει τὴν κεφαλὴν εἰς τοὺς κόλπους τῆς γῆς, τῆς φιλοστόργου ἐκείνης μητρὸς, ἣν δεκαπεντάκις τῆς ἡμέρας ἐναγκαλίζεται προσευχόμενος.

Μεγάλην δ' ἀνακούφισιν τῶν ταλαιπωριῶν τοῦ εὐρίσκει ὁ μουσουλμάνος ὁ Μεσλὲμ (ὑπομονητικὸς) ἐν τῇ λατρείᾳ τοῦ Ἀλλάχ, τῇ ἀγάπῃ τοῦ προφήτου τοῦ καὶ τῇ πεποιθήσει εἰς τὰς αἰωνίους ἀπολαύσεις, τὰς μελλούσας νὰ ἐξάρῳσι τὰ κακὰ καὶ τοὺς μόχθους, οὓς ἔχει ἡ ἐπίπονος τοῦ βίου πορεία.

Ὅμοιος δὲ τῷ Ἀνταίῳ ἀρύεται τὸ μυστήριον τῆς ἰσχύος καὶ δυνάμεώς του ἀπὸ ἡρωϊκῆς καρτερίας, ἀπτόμενος τοῦ ἐδάφους του, ἐπειδὴ ἡ γῆ εἶναι συνάμα ὁ ναὸς, τὸ πρόναον, τὸ ὑποπόδιον καὶ τὸ προσκεφάλαιον τοῦ τέκνου τοῦ Ἰσμαήλ. Προτιμᾷ δὲ τὴν σκηνὴν τῆς εὐρωπαϊκῆς κατοικίας καὶ δι' ἄλλας αἰτίας, ὡς δυνάμενος νὰ εἰσάγῃ ἐν αὐτῇ καὶ τὰ κατοικίδια ζῶα, τὸν ἵππον, τὴν αἶγα, τὸ πρόβατον, τὸν κύνα, ἅτινα ἀποτελοῦσι μέρος κατὰ τινα βαθμὸν τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ. Ὁ ἵππος παίζει μὲ τὰ παιδία, ἀνέροντά εὐθαρσῶς εἰς τὰς κνήμας του, ὁ κύων λάπτει τὰ λείψανα τῆς βουτύρας (β) καὶ τοῦ κουσκουσοῦ (γ) εἰς τὸ αὐτὸ ξύλινον πινάκιον, ὅπου ὁ κύριός του πρὸ μικροῦ ἔφαγεν· αἶγες δὲ καὶ πρόβατα προσκοιτοῦσιν αὐτῷ καὶ ἐν συντόμῳ τὸ ζῶον εἶναι μέλος τῆς κοινωνίας, δαιτυμὼν τῆς φυλῆς, ὑποδεέστερος ἀδελφός.

Οἱ εὐρωπαῖοι συγγραφεῖς ἐπὶ ἡνεγκον καθόλου κρίσεις σφαλερὰς περὶ τῶν Ἀράβων. Καίτοι ἦττον παπολιτισμένοι οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰσμαήλ, δικαιοῦνται ὅμως νὰ καλῶνται διδάσκαλοι ἡμῶν εἰς πολλὰ πράγματα, ὡς ἔχοντες ἐμφύτους ὁρμάς ἰσχυροτέρας τῶν ἡμετέρων, μὴ κατατρυχόμενοι οὔτε ὑπὸ τῶν πολλαπλῶν ἰδεῶν ἡμῶν καὶ ἀγνοοῦντες τὰς ἀκαθέκτους φιλοδοξίας, τὰς πυρετώδεις ἀνησυχίας, τὰς μικροπρεπεῖς φιλαυτίας, τὰ ἀγχίστροφα πάθη, τοὺς φθόνους, τὰς ἀκορέστους ἐπιθυμίας, τὰς ἀθυμίας καὶ τὰς ἀπάτας ἡμῶν.

Ὁ Θεὸς καὶ ἡ ἔρημος εἰσὶν αἱ ἐπιθυμίαι τῶν ἀράβων, ἡ δὲ εἰς Μέκκαν ἀποδημία εἶναι τὸ ἰδανικὸν αὐτῶν. Καὶ ἐν ᾧ ἡμεῖς περισπώμεθα ἀναγι-

νώσκοντες χιλιάδας συγγραμμάτων καὶ μυριάδας ἐφημερίδων, οὗτοι ἐφιστῶσι τὴν προσοχὴν τῶν εἰς ἐν μόνον βιβλίον, τὸ Κοράνιον.

ἔχουσι δὲ ἀντὶ τῶν καθ' ἡμέραν μεριμνῶν ἡμῶν ἀναλλοίωτον ἀταραξίαν, πρὸς τὰ ἀναπόφευκτα τῆς εἰμαρμένης κακὰ ἀκλόνητον ὑπομονὴν, ἀντὶ τῶν ἐνδοιασμῶν τοῦ πνεύματός μας τὴν φιλοθείαν, ἀντὶ τῶν ὑποκρισίων καὶ μικροπρεπειῶν ἡμῶν θαυμάσιον ὑπερηφάνειαν, καὶ ἐν βραχυλογίᾳ τὴν ἰσχύν, τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ τὰς ἀρετάς, ἃς δωρεῖται αὐτοῖς ἡ μετὰ τῆς φύσεως διαρκὲς αὐτῶν σχέσηις.

Δυνάμεθα νὰ διδάξωμεν αὐτοὺς τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας, ἀλλ' αὐτοὶ θὰ διδάξωσιν ἡμᾶς τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ βίου.

Ὅ,τι δ' ἐκπλήσσει ἐν πρώτοις τὸν ξένον εἰσερχόμενον εἰς ἀραβικὴν τινα κωμόπολιν εἶναι ἡ θαυμασία ἰλαρότης τῶν κατοίκων. Οὗτοι περιβεβλημένοι τὰ ἐξ ἐρίου ῥάκη βαδίζουσιν ἀγερῶχως ὡς θριαμβευταί. Ἦθελε δὲ τις ὑπολάβει αὐτοὺς ὡς ἡμιθεούς, τῶν ὁποίων ἡ ἀδιαλείπτως ἀτάραχος ψυχὴ δὲν συμμετέχει τῶν ἀνθρωπίνων πόνων. Νομίζετε δυστυχῆ τὰ ὄντα ταῦτα, τὰ ὁποῖα ζῶσι μὲ ὕδωρ, σῆκα καὶ κρίθινον ἄρτον, ἔρπουσιν εἰς τὴν κόνιν καὶ κατακλίνονται ἐπὶ τῆς γῆς ἐκτεθειμένα εἰς τὰς ἀστασίας τοῦ καιροῦ; Καὶ ὅμως δι' αὐτοὺς λύπη καὶ χαρὰ, τὰ πάντα ἐμπεριέχονται εἰς τὰς δύο ταύτας λέξεις, ἥλιος καὶ βροχή.

Ὁ ἄραψ, ὡς καὶ οἱ ἄλλοι λαοί, εἶναι ἀπαύγασμα τῆς πέριξ αὐτοῦ φύσεως. Ὅστις εἶδε τὸν οὐρανὸν τούτου τοῦ τόπου, τὰς ἀπεράντους χώρας τῆς ἐρήμου, τὰ διάστροφα ὄρη τοῦ Τελλ, φαινόμενα ὡς τὰ ἀπολελιθωμένα κύματα θαλάσσης μαινομένης, ὅστις ἠσθάνθη ὠρεϊόμενα τὰ πάθη τοῦ ὑπὸ τὸν ἥλιον τῶν τροπικῶν, φλέγοντα τὰς ἀχανεῖς ἐκτάσεις, ἡ ἐρρέμβασε κατὰ τὰς δροσοδόλους καὶ δικυγεῖς νύκτας ὑπὸ τὰς ἐλαίας καὶ τοὺς φοίνικας τῶν θάσσεων, ἐκεῖνος γινώσκει, ὡς ἂν διήγαγε τὸν βίον του εἰς τινα Δουάραν (α), τὴν ἡθικὴν φυσιογνώμιν τοῦ ἄραβος, τὸ ἀπέριττον καὶ ἡδυπαθὲς αὐτοῦ, τὸ δραστηκὸν ἐν τῇ πράξει, τὸ ἀδρανὲς ἐν τῇ ἀναπαύσει, τὸ φιλόξενον καὶ σκληρὸν αὐτοῦ, τὸ παράτολμον καὶ καρτερικὸν, τὴν ἀγχίνωσιν, τὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ τὴν ἀμάθειαν αὐτοῦ.

Ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ γῆ ἔχουσι σχέσιν στενωπᾶν ὥστε νὰ ὁμοιάζωσι. Διὸ καὶ ἡ φύσις τῆς Ἀφρι-

(α) Εἶδος ὀργάνου. — (β) Ἄλευρος. — (γ) Ἀραβόσιτος.

(α) Σκηναὶ τεθειμέναι ἐν κύκλῳ καὶ ἀποτελοῦσαι κωμὴν.

κῆς, ὅποια καθόλου ἐκφαίνεται, ἐξηγεῖ τὸν ἥσυχον φανατισμὸν, τὴν ποιητικὴν ἀξίαν καὶ τὸν ζωϊκὸν βίον τοῦ ἄραβος.

Δὲν ὑπάρχει δὲ θέαμα περιεργότερον καὶ διδακτικώτερον εἰς εὐρωπαῖον τοῦ τῆς ἀγορᾶς, διότι οἱ ἄραβες μὴ ἔχοντες οὔτε δικαστήρια, οὔτε εἰρκτὴν, οὔτε χρηματιστήριον, οὔτε ἐμποροδικεῖον, δημοσίᾳ καὶ ἐπὶ τῆς πλατείας νομοθετοῦσι καὶ ἐμπορεύονται.

Πορεύονται δὲ εἰς τὴν ἀγορὰν οἱ ἰθαγενεῖς ὅχι μόνον ἵνα διαπραγματευθῶσι τὰς ἐμπορικὰς τῶν ὑποθέσεις, ἀλλὰ καὶ πρὸς συνάντησιν τῶν συγγενῶν καὶ φίλων αὐτῶν ἐκ διαφόρων φυλῶν, μετ' ὧν μυριοτρόπως ἐκφράζουσι τὰς συμπαθείας τῶν. Πλησιάζαντες δὲ ἀσπάζονται τὴν κεφαλὴν ὑπεράνω τῶν κροτάφων καὶ ἐγγίζουσι ἀμοιβαίως τὰ βουρνούζια αὐτῶν προθύμως μετὰ τὴν χεῖρα ἣν φέρουσιν ἔπειτα εἰς τὸ στόμα.

Οἱ γέροντες (οἱ Σεῖχαι) εἶναι παρὰ πάντων σεβαστοί. Ἀξία εἰκὼν τῆς ἀρχαιότητος. Πάντες τρέχουσιν ἀμιλλώμενοι εἰς ὑπάντησιν αὐτῶν, διὰ νὰ ἀσπασθῶσι τὸ φόρεμά των. Πρὸς τὰς τιμὰς δὲ ταύτας οἱ Σεῖχαι ἀπαντῶσι πάντοτε οὕτως «εἴθε ὁ Ἀλλὰχ νὰ σὲ βοηθῇ! εἴθε ὁ Μωάμεθ δικωτίζοι τὰς τρίβους σου!»

Τότε πλέον ἄρχεται ἡ συνομιλία λαμβανόμενοι δὲ ἐκ τοῦ λιχανοῦ προσέρχονται καὶ καθνται ἐπὶ τῶν ταπήτων τῶν ἐγχωρίων καφφενείων ἵνα συνδιαλεχθῶσιν ἐν ἀνέσει ἢ ἀκροασθῶσι τὰ ἄσματα τῶν περιπλανωμένων βραψιδῶν, οἵτινες ἀνακαθήμενοι ὡς αἱ μυθικαὶ σφίγγες ψαλμωδοῦσι πενθίμους ᾠδὰς μετὰ φωνὴν γοερὰν, συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ πλαγιαῖλου, τῆς μονοχόρδου λύρας καὶ τοῦ μπεν-δαῖρ (λεβητίου).

Πόσον τερπνὰς ἡμέρας ἀπραξίας διήγαγον ἀκροώμενος τῆς παραδόξου ταύτης μουσικῆς εἰς τὰ καφφενεῖα τῶν Μαύρων τοῦ Τλέμεν! Δημοσιεύω ἐνταῦθα τὸ ἐπόμενον χαριέστατον ἀραβικὸν ἄσμα ἐξ οὗ δύνανται οἱ ἀναγνώσται νὰ λάβωσιν ἰδέαν τινὰ τῆς ἀραβικῆς ποιήσεως.

« ὦ σὺ! ἥτις εἶσαι λευκὴ ὡς ἰάσμη καὶ ἔχεις
» τὸ βάδισμα τῆς δορκάδος, μὰ τοὺς ὀφθαλμούς
» σου, δέσμιος εἶμαι τῶν βλεμμάτων σου!»

« Ἡ ῥοὰ εἰκονίζεται ἐπὶ τῶν παρειῶν σου. Ἐν
» τῇ ὑπερβολῇ τῆς παραφορᾶς μου ἀνέκραζον, ὦ
» πόσον ἡ ὠραιότης αὐτῆς εἶναι εἰς ἐμὲ μαγικὴ
» σαγήνη. Ἡ λύπη μου ὑπερβαίνει πάσας τὰς
» ἄλλας. Τρυφερὰ Οὐρίς, τῆς ὁποίας αἱ χριέ-
» σταται κινήσεις ὑπερβαίνουναι καὶ τὰς κινήσεις

» τῶν χλωρῶν κλώνων, πότε θὰ ἐνωθῶ μετὰ
» ἀντικείμενον τῆς λατρείας μου, πρὸς ἀπαλλαγὴν
» τῶν βασάνων τῶν ἀφαιρούντων τὸν ὕπνον ἀπὸ
» τῶν βλεφάρων μου;

« Ἐλθε τὴν πρωΐαν εἰς τὸν κῆπόν μου τὸν ἀρ-
» δευμένον ὑπὸ τῶν ὑδάτων τοῦ οὐρανοῦ. Τὸ ἔαρ
» πρὸ μικροῦ μὰς ἐπανεφέρει τὰ ἄνθη ἡ περσία
» του εἶναι γλυκεία ὡς ὁ Ζέφυρος ἡ δρόσος ὁμοία
» μετὰ μαργαρίτας ἐρριμμένους ἀτάκτως, ἀναδίδει
» ὁσμὴν μόσχου.

« Ἡ δορκάς μου μετὰ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγὼ ἤλθον νὰ
» σὲ εὕρω αἱ ῥοδοδάφναι κύπτουν νὰ μὰς προ-
» σκυνήσουν, ἡ ὁσμὴ χρυσομήλου ἀρωματώδους
» ἀναζωογονεῖ τὴν κόνιν τῶν νεκρῶν».

Ἐν τῇ ἀγορᾷ ὡσαύτως περατοῦνται αἱ ἐριδες, ἀποφασίζονται αἱ δίκαι, καὶ ἐν ὑπαίθρῳ συνεδριάζουσι τὰ δικαστήρια, ἐνθυμίζοντα οὕτω διὰ τῆς ἀπλότητος αὐτῶν τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ὁ ἅγιος Λουδοβίκος ἀπένεμε δικαιοσύνην ὑποκάτωθεν δρυός.

Τὸ δικαστήριον τῶν ἀράβων σύγκειται ἐξ ἐνὸς μόνον ἀγᾶ, διακρινόμενον ἐκ τῆς πλουσίας του ἐνδυμασίας, τοῦ ψαθίνου κεχρωματισμένου καὶ ἐκ πτερῶν στρουθοκαμήλου κεκοσμημένου πύλου του, καὶ τοῦ ἐξ ἐρίου λεπτοῦ βουρνούζιου του. Παρὰ τῷ ἀγᾶ γραμματεὺς γράφει διὰ τῆς ἐκ φοίνικος γραφίδος του ἐκ δεξιῶν πρὸς ἀριστερὰ τοὺς λόγους τοῦ ἐνάγοντος, τὰς ἀντιλογίας τοῦ ἐναγομένου καὶ τὰς καταθέσεις τῶν μαρτύρων, οἵτινες διαιροῦσι τὸ ζήτημα συνήθως εἰς ὑπὲρ ἢ κατὰ. Ὁ δὲ ἀγᾶς ἐν ἄκρᾳ ἀπαθείᾳ ἀπαγγέλλει πρόστιμον δέκα βουτζούτ, καταδικάζει εἰς πεντήκοντα ῥαβδισμούς διὰ βουνεύρων ἐπὶ τῶν νεφρῶν, ἐπιβάλλει τὴν σφραγίδά του ἐπὶ τοῦ χάρτου τοῦ γραμματέως καὶ οὕτως ἡ δίκη περατοῦται. Ἐν ἡμῶσι δὲ ὡρᾷ ὁ ἀγᾶς διεκπεραιεῖ οὕτω τρεῖς ἢ τέσσαρας κρίσεις ἀκροαζόμενος καὶ δικάζων ἄνευ πολυλογίας.

Δὲν εἶναι δὲ σπάνιον νὰ βλέπη τις ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀγορᾶς λέοντας κρατούμενους διὰ σχοινίου ὑπὸ ἱμάμιδων ὡς ἄκακα κυνάρια.

Θαυμασιῶν δὲ πραγμάτων ἅπληστοι ὄντες οἱ ἄραβες ἀποδίδουσιν ἀπλῶς εἰς τὴν θρησκευτικὴν εὐλάβειαν καὶ εἰς τὴν μυστικὴν ἰσχὺν τοῦ ἱμάμη τὴν ἐκπληκτικὴν εὐπειθειαν τοῦ λέοντος, ὅστις ἀπεδεκατίζετο τοῖς ποίμνιόν των, καὶ τὸν ὅποιον ἱερεὺς ἄραψ δύνανται νὰ ἡμερώσῃ τοσοῦτον ὥστε νὰ τὸν περιάγῃ εἰς ὅλα τὰ μέρη, τὰ χωρία καὶ τὰς ἀγορὰς, κρατῶν αὐτὸν μόνον διὰ τινος μικροῦ ἐκ φοίνικος σχοινίου ὑπὸ παιδίου θραυομένου. « Ἀρκού-
» σιν ἐδάφια τινὰ τοῦ Κορανίου, λέγουσι, πρὸς ἐκτέ-

λεσιν τοῦ θαύματος τούτου. » Διὸ εἰς τὴν κορδύλῃν τῶν μπουρνούζιων πολλῶν ἱμάμηδων ἐχόντων ὡς μόνον πόρον ζωῆς τὸ ἔλεος τῶν μουσουλμάνων, ῥίπτονται ἑκατοστούς δηναρίων καὶ βουτζούτ. (α)

Ἐν τούτοις οἱ ἄραβες ὅσον εὐπιστοὶ καὶ ἂν φαίνονται, ἐπιτηροῦσιν ὅμως καὶ τὴν ἐλαχίστην κίνησιν τοῦ λέοντος καὶ φρονίμως φερόμενοι ἀφίνουσι κενὸν διάστημα πέριξ τῆς μεγαλειότητός του. Οὐδέποτε δὲ ἠκούσθη ὅτι αἱ τοιχῦται ἐκθέσεις λέοντων ἐπὶ ξένησαν δυστυχήματα.

Οὐδὲν γραφικώτερον τῆς ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀφίξεως καραβανίου τῆς Σαχάρας. Ταῦτα τὰ πλοῖα τῆς ἐρήμου αἰσιῶς καταφθάσαντα, μυκῶνται φοικωδῶς, σκιρτῶσιν ἐκ δεξιῶν πρὸς ἀριστερά, χορεύουσι παραδόξως, κινῶσιν ὁλονὲν τὰς ἐξωγκωμένας βράχεις των καὶ ἐκτείνουσι δειλῶς καὶ εὐλαβῶς τὰς κεφαλὰς των εἰς τὸν καμηληλάτην, ὅστις ἀνακαθίζει αὐτὰς μετὰ δυσκολίας κρεμύμενος εἰς τὸν τράχηλόν των, ὅπως ἀποθέσῃ τὸ ἐξ ἐρίων ἢ φοινικοβάλανων φορτίον των, ὑπερ παραλαμβάνουσιν οἱ Ἰουδαῖοι ἔμποροι.

Ἀκολουθῶς ὁ καμηληλάτης καθήμενος ἐπὶ τῆς ῥάχεως ἐνὸς τῶν ζώων του, ἐξάγει ἐκ τῆς τσεβίρας (β) καπνοσύριγγα πλήρη ἀρωματικῶν χόρτων καὶ ἄρχεται καπνίζων ἡσυχῶς.

Θὰ ἐνθυμῶμαι πάντοτε τὴν ἀπλότητα, τὴν εὐγένειαν, τὴν θρησκευτικὴν ἀταραξίαν ἄραβος τινὸς τῆς ἐρήμου ὃν εἶδον ἐν Τλέμεν. Ὁ μέλας ὀφθαλμὸς του ἀναπετῆς καὶ ἐξησκημένος νὰ θεωρῇ τοὺς ὀρίζοντας τῆς Σαχάρας καὶ νὰ διακρίνῃ ἐπὶ τῆς ἄμμου τὴν διάβασιν τῶν νομαδικῶν φυλῶν, ἐφώτιζεν ὡς φάρος ὁδεῖν πρόσωπον καὶ πρόσωπον ἀσκητοῦ ἡλιοκαῆς.

Δύο δὲ τεμάχια δέρματος τράγου προσκεκολλημένα διὰ λεπτοῦ σχοινίου εἰς τοὺς πόδας του, χιτῶν ἐξ ἐρίου (ἄββαδένιος) τετριμμένος, ἐσχισμένος καὶ κατακεκολλημένος, ὑπὸ τὸν ὅποιον ὑπετυποῦτο σῶμα ξηρὸν καὶ νευρώδες, κόκκινον κάλυμμα περικαλυπτόμενον ὑπὸ χιτῆ (γ), καὶ περισφιγγόμενον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς διὰ σχοινίου ἐκ τριχῶν καμήλου, ἦσαν ἡ ὅλη ἐνδυμασία αὐτοῦ. Δὲν ὑπῆρχε μετὰξὺ τοῦ πληθοῦς πρόσωπον ἄλλο ἄγριον καὶ ὑπεροπτικὸν ὡς τούτου. Μόνῃ ἡ ὑπερήφανος τοῦ λέοντος ὄψις εἶχε τὴν ἀναλογίαν καὶ τὴν ἀβρενωπὸν φυσιογνωμίαν τοῦ καμηληλάτου.

Δὲν ἀπηύδουν παρατηρῶν τὴν σφίγγα ταύτην τῆς ἐρήμου, ἐξήταζον τὰ καθέκαστα τοῦ βίου του,

ἐνεσαρκούμεν ἐν αὐτῷ καὶ ἐπεθύμουν νὰ τὸν ἤκολούθουν εἰς τὰς ἀπεράντους ἐρημίας, ἃς ἔμελλε νὰ διαβῇ πρὸς μεταφορὰν τοῦ ἐξ ἐρίων φορτίου του.

Πόσον ἐμόχθησε! πόσον ἐκινδύνευσεν! ἀλλὰ καὶ οἷον θεάμα κατεῖδε! τὴν ἐρημον, τουτέστι τὴν σιγὴν καὶ τὸ ἄπειρον πανταχοῦ! Ἄφωνοι, ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ φαίνονται σφιγκτικῶς συνενούμενοι! Ἀτμοσφαῖρα ἐξ ὑποθέρμων ἀτμῶν παράγει τὸν ἀντικατοπτρισμὸν καὶ καλύπτει τὸν ὀρίζοντα. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ φλεγόμενων ἄμμων αἱ ὁποῖαι ἐκυμαίνοντο εἰς τὸ διάκενον ὡς χρυσοειδὴς θάλασσα, ἡ ἀπαθὴς καὶ πεποιθυῖα τῷ Θεῷ συνοδεία (α) ἀκολουθεῖ τὸν χαρχαθέντα δρόμον ὑπὸ τῶν ὀδηγῶν τῆς Σαχάρας. Μία πνοὴ τοῦ τρομεροῦ νοτίου ἀνέμου τοῦ Σιμουὺ καὶ ἡ ὑπὸ δίνης ἄμμου ἐξάλειψις τῶν ὀδηγούντων τύπων τῶν βημάτων ἀρκούσι νὰ πλανήσωσιν ἢ νὰ καταπλακώσωσι τὴν συνοδείαν... Ἀλλὰ καὶ πόσον ὠραῖον εἶναι τὸ νὰ παλαίσῃ τις κατὰ τῆς ἐρήμου καὶ νὰ θριαμβεύσῃ! Καὶ μία ἄφρατος χαρὰ νὰ ἴδῃ εἰς τὸ διάκενον τὴν Ὀασιν, ἔνθα τὰ ἀποξηραμένα χεῖλη δροσιζονται, καὶ νὰ εὕρῃ τὴν γλυκεῖαν ἀνάπαυσιν μετὰ τὸν πόνον, τὰς σκιάς καὶ τὰς πολυρλοίστους πηγὰς μετὰ τὴν δίψαν, τὰ μειδιῶντα πρόσωπα τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων μετὰ τὴν ἐρημίαν, καὶ τὸν ἔρωτα μετὰ τοὺς κινδύνους τοῦ θανάτου!

Καὶ θὰ ἠδύνατο ἄρά γε εὐρωπαϊὸς νὰ συνοδεύσῃ τὸν καμηληλάτην ἐρχόμενον ἐκ τῶν ἐνδοτάτων μερῶν τῆς Σαχάρας, τοῦ Τιμιμούν, τῆς Οὐάβρας, καὶ νὰ ἀρλῇται καθ' ἐκάστην, κατὰ τὴν τρίμηνον ὁδοιπορίαν του ἐν τῷ μέσῳ τῶν μεγίστων κυμάτων καὶ τῶν ἀπείρων κινδύνων, εἰς ὀλίγον ὕδωρ μόλις δροσιζόν πτηνὸν, καὶ εἰς ὀλίγον ἄλευρον ἐψημένον εἰς τὸν ἥλιον, τὴν βουίναν τοῦ ὁδοιπόρου ἄραβος;

Καὶ ὅμως ἐν τῇ ἀθλίᾳ ταύτῃ καταστάσει, ὁ νομάς ἐβίωσε πανευτυχῆς, ἀπηλλαγμένος μεριμνῶν καὶ πνευματικῶν ἀσχολήσεων καὶ ὑπερεπηθήσε τὰς ἀπείρους διαστάσεις τῆς μεγάλης ἐρήμου, μετὰ τὴν ἀπάθειαν καὶ εὐφροσίαν τοῦ Στρουθοκαμήλου, τῆς Δορκάδος, καὶ τῆς Ἀντιλόπης. Διότι ἐκάστη δύναμις ἔχει τὸν προορισμὸν τῆς.

Ὀδοιπόρος, ποιμὴν, νομάς, ζῶν ἐλευθέρως ὑπὸ τοὺς ἀπεράντους ὀρίζοντας τῆς ἐρήμου, ὁ ἄραβ τῆς Σαχάρας διετήρησεν ἐν τῇ εὐτυχεῖ ταύτῃ ἀνεξαρτησίαν χαρχατήρα ὑψηλὸν, θρησκευτικὸν, ποιητικὴν ἀξίαν, ζωηρὰν φαντασίαν, καὶ ζωηρὰν τὸ

(α) Νόμισμα. — (β) Πήρα. — (γ) Στρόφιον, σαρίκι.

(α) Καραβάνι.

τῆς φύσεως αἰσθημα. Οὕτως ὁ τῶν χωρῶν τῆς Σαχάρας ἄραψ παρίστανται κάλλιον τοῦ ἄραβος τοῦ Τελλ, τὸν ἀληθῆ ἐθνικὸν χαρακτῆρα τῆς Ἀφρικῆς, καὶ εἶναι πιστὸν ἀπεικόνισμα τῆς φυλῆς.

Φύσει νομάς δὲν εἶναι ὁ ἄραψ, ὡς τοῦτο λίαν πιστεύεται ἐν Εὐρώπῃ, διότι τοιοῦτου εἶδους νομάδες ἐπὶ γῆς δὲν ὑπάρχουσιν· εὐτυχῶν δὲ καὶ εὐχαριστούμενος ἐξ ἑαυτοῦ ὁ ἄνθρωπος μένει, δὲν ἐπιζητεῖ καὶ δὲν περιοδεύει· ἐκτεθειμένος δὲ εἰς τὰς λεηλασίας τῶν διαφόρων τῆς Ἀφρικῆς κατακτητῶν καὶ μάλιστα τῶν τούρκων, ὁ ἄραψ συνείδασεν τὴν ὑπαρξίν του οὕτως ὥστε νὰ διαφεύγῃ τὴν κτηνώδη βίαν. Ἐδόσκησε τὰ ποίμνιά του ἐπὶ τοῦ ὄρους, μετεποίησε τὰ ὑπάρχοντά του εἰς δουρόσια (α), ἔκρυψε τὰ χρήματα καὶ τὸν σῖτόν του εἰς τοὺς σιλοὺς (β), καὶ ἐστεγάσθη ὑπὸ σκηνήν. Ἄμα δ' ἀκούσας χρεμετίζοντα τὸν ἐχθρικὸν ἵππον, ἐδίπλωσε τὴν σκηνήν του, ἔλαβε τὸ ἀργύριόν του καὶ κατέφυγεν εἰς τὴν ἔρημον.

Πρὸ πάντων δὲ μεριμνᾷ ὁ ἄραψ περὶ τῆς ἀτομικῆς του ἀνεξαρτησίας, καὶ δὲν ἀγαπᾷ νὰ αἰσθάνεται ἐπ' αὐτοῦ τὴν κοινωνικὴν καὶ διοικητικὴν ἐπενέργειαν. Ἐπιθυμεῖ νὰ ᾖ αὐτεξούσιος καὶ πάντῃ ἐλεύθερος εἰς τὰς πράξεις του. Ἡ δὲ ἐν συνόλῳ ζωὴ τῶν δυτικῶν κοινωνιῶν εἶναι αἰνίγμα εἰς αὐτὸν, ἐννοοῦντα μόνον τὴν ἀτομικὴν ἢ οἰκογενειακὴν τῆς φυλῆς ζωήν.

(ἀκολουθεῖ)

ΠΑΡΑΔΟΧΗ

ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ ΕΝ ΡΩΣΙΑ.

ΤΑ ΣΩΤΗΡΙΑ διδάγματα τοῦ Εὐαγγελίου, φωτίσαντα τὸ ἐν κατρίπιν τοῦ ἔλλου ἅπαντα τὰ ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ κράτη, δὲν ἔμειναν ἄγνοα καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ αὐτοκρατορίᾳ τῆς Ρωσσίας. Περὶ τὰ μέσα ἤδη τοῦ Θ'. αἰῶνος Μ. Χ. πάντες οἱ παρὰ τὸν Δούναβιν οἰκοῦντες λαοὶ, Βούλγαροι, Μωραβοὶ καὶ οἱ Σλάβοι τῆς Ἰλlyρίας εἶχον παραδεχθῆ τὸν Χριστιανισμόν ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ καὶ τοῦ διασήμεου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Φωτίου. Ἐκ τῶν γειτόνων τῶν τούτων, μεθ' ὧν ἤρχοντο εἰς ἐπαφὴν οἱ λαοὶ τῆς Ρωσσίας, μετεδόθη ὁ σπόρος τῆς χριστιανικῆς θρησκείας. Ἡ μεταγλώττισις μάλιστα τῆς Καινῆς Διαθήκης εἰς τὴν

σλαβικὴν γλῶσσαν ἐχρησίμευσεν ὄχι ὀλίγον εἰς τὴν ἐκ τοῦ σκότους ἐξαγωγήν τῶν ἐθνικῶν Ρώσων, διότι οἱ ἱεροκλήρυκες ἠδύνατο νὰ ἐκθέτωσιν εἰς αὐτοὺς τὰς ἀληθείας τοῦ Εὐαγγελίου εἰς τὴν γλῶσσαν αὐτῶν, καὶ οὕτω νὰ ἐπενεργῶσι σπουδαίως ἐπὶ τῆς καρδίας των.

Πρώτοι τῶν Ρώσων οἱ ἐκ τῆς Δρουζίνης τοῦ 'Ριουρίκου ἡγεμόνες τοῦ Κιέβου 'Οσκόλδ καὶ Ἀῆρ παρεδέχθησαν τὸν χριστιανισμόν. Πορευθέντες οὗτοι μετὰ πλοίων πρὸς τὴν Κωνσταντινουπόλιν, ἐθορύβησαν τοὺς κατοίκους αὐτῶν, διότι ἔτυχεν νὰ ἀπουσιάζῃ ὁ αὐτοκράτωρ· ὁ πατριάρχης Φώτιος κατὰ τὰς παραδόσεις ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ ἐν Βλαχέρναις ἱεροῦ ναοῦ τὴν παρθενικὴν τῆς Θεομήτορος ἐσθῆτα καὶ ἐβύθισεν αὐτὴν εἰς τὰ κύματα· τούτου γενομένου ἡ θάλασσα ἀνέβρασεν ὑπὸ τὰ πλοῖα τῶν ἐθνικῶν καὶ συνέτριψεν αὐτά. Ὁ 'Οσκόλδ καὶ Ἀῆρ φοβηθέντες σφόδρα ἐπίστευσαν εἰς τὸν τιμωροῦντα αὐτοὺς Θεόν, καὶ ὑπῆρχαν οἱ ἀρχηγοὶ τῆς νέας θρησκείας ἐν τῇ πατρίδι των. Ἐκτοτε μένει ὡς μνημεῖον τοῦ θριάμβου τούτου τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας ὁ εἰς τιμὴν τῆς Παναχράντου Παρθένου ἐπινίκιος ὕμνος « Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια κτλ. » ὅστις κλείει μέχρι σήμερον πάντα ὄρθρον ἐπὶ τῆς πρώτης αὐτοῦ ὥρας.

Ἐπανελθόντες οἱ ἡγεμόνες τοῦ Κιέβου εἰς τὴν πατρίδα των διέδωκαν κατὰ μικρὸν τὸν σπόρον τοῦ Χριστιανισμοῦ. Μετὰ ἐγδοήκοντα ἔτη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἐν συνθήκῃ τιμῇ διαπραγματευομένη ὑπὸ τοῦ δουκὸς Ἡγῶρ μετὰ τῶν ἀπεσταλμένων τῆς Κωνσταντινουπόλεως γίνεται μνεῖα περὶ τῆς ἐν Κιέβῳ ἐκκλησίας τοῦ προφήτου Ἡλίου, ἐνθα ὤρεκίζοντο οἱ χριστιανοὶ Βαριάρχοι. Κωνσταντῖνος δὲ ὁ Πορφυρογέννητος καὶ ἕτεροι χρονογράφοι Ἕλληνες ἀναφέρουσιν ὅτι ἐπὶ 'Οσκόλδου ἐστάλη παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος καὶ τοῦ πατριάρχου Ἀγίου Ἰγνατίου ἐπίσκοπος πρὸς τοὺς Ρώσους πολλοὺς ἐξ αὐτῶν ἐλύσας εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν διὰ τοῦ θαύματος τοῦ Εὐαγγελίου, τοῦ ῥηθέντος εἰς τὰς φλόγας καὶ μὴ καέντος. Ἀπὸ τοῦ 894 δὲ ἔτους συνηριθμεῖτο μετὰ τῶν ὑπὸ τὸν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως ὑποτεταγμένων ἐπαρχιῶν καὶ ἡ ῥωσικὴ μητρόπολις. Πολλοὶ ἐκ τῶν αὐτοκρατορικῶν σωματοφυλάκων τῆς Κωνσταντινουπόλεως Βαριάρχων ἦσαν ἤδη χριστιανοί, διότι οἱ Ἕλληνες αὐτοκράτορες οὐδεμίαν παρημέλουν εὐκαιρίαν ὅπως καθοδηγήσωσιν αὐτοὺς εἰς τὴν πίστιν των, καὶ μαλαζώσιν οὕτω δι' αὐτῆς τὴν σκληρότητα τῶν ἡθῶν των.

(α) Douros, νόμισμα ἄραβικόν. — (β) Λάκκοι.